

360

ODE
A BONAPARTE,
PREMIER CONSUL;

Conservé pour la troisième fois à la France.

COMPOSÉE EN LATIN,
ET TRADUITE EN FRANÇAIS ET EN ALLEMAND,

par

GEOFFROY-JACQUES SCHALLER.

STRASBOURG,
AN IX. (1800.)

NOUVELLE ÉDITION
ENRICHIE D'UNE TRADUCTION EN HÉBREUX

par

LIPMANN MOYSE.

ROEDELHEIM,
chez W. Heidenheim et B. Baschwitz,
imprimeurs - libraires.

Wyższa Szkoła Pedagogiczna
w Bydgoszczy
Biblioteka Główna

5786

Si fractus illabatur orbis,

Impavidum ferient ruinae.

Hor. Carm. L. III, 3.

15
vom Hrn. Isr. Ah
aus Hagenau

J. EUTING

7. V. 75

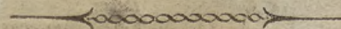
D d e

an

den Helden Bonaparte,

erster Consul

der Franken-Republik.

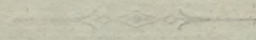

In hebräisch, latein, franz. und deutscher Sprache.

WU TIDIT

GENERAL

of the ...

O D E.

O D E.

HERO A HOM A P A R T E

Et ...

מזמור שיר
לבאנאפארט.

אחרי הציל ה' אותו שלשה פעמים מיד מבקשי נפשו.

I.

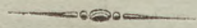
יש אלה! — רשעים יכחשו לו, ומפני ברקיו ירגזון.
מושל בשמים ועל תבל ארצה, ירעם;
במח ישמענו הצדיק.

O D E

AD

HEROA BONAPARTE.

Quum sicariis ter fuisset ereptus.

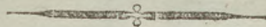

I.

*Est Deus! palletque negatque pravus
Ignivibrantem; tonat, haud timendus
Integro, terra superique Reçtor*

Summus Olympi.

O d e
an
den Helden Bonaparte,
erster Consul
der Franken - Republik;
Nach seiner dreimaligen Rettung vom Muechelmorde.

I.

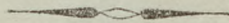
Gott ist! — Frevler leugnen ihn und erzittern
Seinem Bliß. Er donnert, des hohen Himmels
Und der Erde höchster Beherrscher; furchtlos
Hört ihn der Biedre.

O D E

AU

HÉROS BONAPARTE,
PREMIER CONSUL

DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE,
Préervé pour la troisième fois de l'assassinat.

I.

IL est un Dieu! Il lance ses foudres, et le scélérat
pâlit en le niant. Il tonne, le maître suprême de la
terre et du haut Olympe; mais l'homme vertueux ne
tremble pas.

2.

מסב שמש על ציריה,
 ובשביל כוכבי מעל את הירח ינהל,
 ימין עיו עלי ארץ שלמות.

3.

הוא אשר בשוא ים גליו, יקרוץ עין וישבחו,
 שמי צדיק בעבים כי יתקדדו,
 הוא את השבו יגיה.

2.

*Qui movet solem radiante magnum
 Axe, qui cursus regit, inter arva
 Siderum, lunæ niveos, et Idem*

Consulit orbi.

3.

*Cujus irati maris astuantes
 Conticent nutu horrisonique fluctus,
 Innocenti atras placidus serenat*

Ille procellas.

2.

Der die grosse Sonn' um die Stralenaxe
 Wälzt und, durch der Sterne Gefild, des Mondes
 Silberlaufbahn lenket, desselben Rechte
 Waltet auf Erden.

3.

Er, auf dessen Wink des erzürnten Meeres
 Ungestüm aufbrüllende Wellen schweigen —
 Huldvoll hellt auch er dem Gerechten jede
 Dräuende Stürmnacht.

2.

Lui qui meut l'immense soleil autour de son axe
 rayonnant, lui qui dirige à travers les champs étoilés
 le cours de la lune argentée, veille aussi sur notre
 globe.

3.

Lui dont le seul regard appaise les flots bouillans
 et mugissans de la mer en fureur, c'est aussi lui
 dont la faveur dissipe les noires tempêtes qui mena-
 cent l'innocent.

לְשׂוּא אֶפְמוּךְ אֶפֶל, חֶשֶׁךְ מִצְלָמוֹת,
 חֲרָבוֹת אֲנֹשֵׁי רָשָׁע – לְשִׁלּוֹחַ בְּעַצְמוֹתֶיךָ רְצוּחַ;
 עֵין קָרוֹב לְכָל עֲלִידַי הַשָּׂמַיִם.

רֵאיוֹ! לְבַנַּת אֶרֶץךָ וּמִקְמַרְתּוֹ,
 לְהַטֵּת עַל מוֹבְחוֹ, אֵל אֱלֹהִים מִפְלִטָךְ,
 זֶה פְעָמִים שָׂרַשׁ מִרִיבֵי עַמּוֹךְ, הַשְּׂמִימָה.

Tartari caligine nigriores
Nonne nequicquam tenebræ nefanda
In Tui eadem, vigilante Eodem,
Arma tegebant

Totius surgunt Patriæ, salute
Pro Tua, sæva nece ter reducta,
En! focus a sacrificis ad astra
Undique thura,

Hüllte nicht vergebens ein Dunkel, schwärzer
 Als des Orkus Nächte, der Hochverräther
 Waffen, Dich zu morden, weil des allnahen
 Auge Dir wachte?

Sieh'! des ganzen Vaterlands Weihrauch lodert
 Für dein Heil, schon drey mal entrückt den Meutern,
 Zu dem Sonnenäther empor, von allen
 Opferaltären!

Des ombres plus noires que les nuits du Tartare
 ne cachèrent-elles pas en vain les armes infâmes
 préparées pour ta mort, lorsque ce même Dieu veil-
 loit pour toi?

L'encens de la Patrie pour tes jours sauvés trois
 fois d'un cruel assassinat, ne monte-t-il pas partout
 de nos autels vers les astres?

6.

הם אשר במעצות רשע, הכינו לך בלי-מות,
 נפלו — ואנחנו קמנו ונתעודד
 באשר אתה חי בנפרט!

7.

יש אלה — בשמאלו ישלח ברקיו,
 וברגוע רכבות אנשי רשע אינימו; עת ימין חסדו,
 לו שמים איש יריקו — עלי צדיק גוננת.

6.

*Machina fabri stygia mucronum
 Et cruentorum, furiis adacti,
 Civibus salvis cecidere, salvo*

Te, Bonaparte!

7.

*Est Deus! qui fulminibus scelestos
 Iustus intortis ferit ultor, Idem
 Atque virtutem, aethere vel flagrante,*

Protegit almam.

6.

Die, gehezt von Furien, ihren Blutdolch
 Dir und jenes Höllengeschos bereitet,
 Zielen — und wir leben, da Du noch lebest,
 O Bonaparte!

7.

Gott ist! Mit schnellzukendem Blic' zermalmt er,
 Ein gerechter Richter, Verbrecher; während,
 Flammte selbst der Himmel, er stets die höhre
 Tugend umschirmet.

6.

Ils sont tombés ceux qui, poussés par les furies,
 fabriquèrent la machine infernale et les poignards
 sanguinaires, et nous sommes sauvés, parce que tu es
 sauvé, ô Bonaparte!

7.

Il est un Dieu qui terrasse les scélérats par ces
 foudres vengeurs, et qui, même au milieu de l'em-
 brasement du monde, protège la vertu.

8.

הַגִּבּוֹר מְלֹא עוֹ וְתַעֲצוּמוֹת, תָּמִים דְּרָכּוֹ —
בְּלִי פְּגָמָה תָּעוּ עַל כָּל הַזּוֹת נַפְשׁוֹ, תַּעֲוֹף בְּמוֹעֵף
עָלָי יִסְקֵלָא מִפְּנֵי שְׂבִילַת יְקָא רְבֵדָה גַּסְתָּרָה.

9.

עַל נַחֲשׁ וּפְתֵן יִדְרֹף, יִשְׁכֵּן בֵּין נָמֵר וְשַׁחַל
מִבְּמַחוּ בְּאַלְהֵיו, יִשְׁכַּב לְבִטָּח בְּקִרְבַּ הָאֲנִיָּה,
בְּסֶעֱר הַיָּם, וַיְרוֹמֵם גְּלִיו, וְשִׁנְתּוֹ עֲרֵכָה לוֹ.

8.

Conscius fortis vitique pure
Mentis illæsus superat pericla,
Transilit Scyllam, a rapido Charybdis
Vortice tutus;

9.

Viperas it per medias, leones
Inter et tigres habitat, marique
Turbido dormit trabe, providente
Numine fretus.

8.

Ein Held voll Muthes und ohne Wandel —
Unverlezt besiegt er Gefahren, über-
steigt die Scylla, vor der Charybde wildem
Strudel geborgen;

9.

Rühn durch Ottern wandelt er, siedelt unter
Tigern, unter Löwen, und schlummert ruhig,
Bei des Meeres Tosen, im Rahne, Gottes
Fürscheidung trauend. —

8.

L'homme qui unit au courage des mœurs irrépro-
chables, surmonte tous les dangers; il franchit
l'abyme de Scylla et n'a rien à craindre du gouffre
rapide de Charybde.

9.

Il marche au milieu des vipères; il habite entre les
lions et les tigres, et dort dans sa barque sur la mer
orageuse, plein de confiance dans un Dieu protecteur.

10.

בן תלעג נא נפשך , משענת צרפת ,
וגאון תבל ! אל נכלת מרעים הקיפוד ,
בסתר בנפיו - סלה .

11.

או מקדם ברוע עוק , בין חרבות יונד לים ,
הרדך לך פנית : לעג אל רעש בידון גדים
זל בודגים , עמרת הנצוח לך נצחת .

10.

*Tuque temne omnes animosus heros,
Franciæ ô firmum columen decusque
Orbis! in vitam insidias, tuenti
Fisus Eidem.*

11.

*Vidimus Te Vandalicos per enses
Ire victorem, Geticisque spretis
Et Liburnorum jaculis, triumphum
Carpere lauros,*

10.

Ha! so trotz', o Francia's sichere Stütze!
Stolz der Welt! auch Deine Heroenseele
Aller Meuter Lauer, desselben Obhut
Immer versichert.

11.

Sah'n wir durch der Vandalen Schwerder siegend
Dich nicht dringen? und, der Liburner Speere
Und der Geten spottend, des Hochtriumphes
- Lorbeer nicht pflücken?

10.

Et toi aussi, appui sûr de la France et ornement
du monde! que tu méprises en héros audacieux
les embuches de tes ennemis, te fiant à la protection
du même Dieu!

11.

Nous te vîmes vainqueur, bravant les glaives des
Vandales, les dards des Gètes et des Libourniens,
cueillir les lauriers du triomphe.

אָפֿה שְׁבֵרֶת מִגִּן וְרֵמַח בְּיַד הַנִּיץ, קִשֶׁת בָּוִים נֶחֱוֶשֶׁה,
בְּחֶתֶה זְרוּעָה, הַרְגוֹת - בְּנִצְחֶת אֲדָמַת אֵיטָלְיָא
זֶה פְּעָמִים חֲמִשָּׁה - חוֹמוֹת וַיִּגָּא בְּשַׁרְהָ גִּוְרָקִים.

מִלְפָּנֶיךָ נָם אִישׁ יִגְנָא אֲנִי, נִכּוֹן לִירוֹת
מִרְחוֹק בּוֹטַח - לָמוֹ תִּרְרִי יִרְטִים
וַיִּצּוֹר יוֹשֶׁבֵת יָמִים, שְׁחַק רֵיחֶךָ.

*Lanceasque Hunni gladiosque Boji
Sospitem confringere Noricaque,
Quinquies victa Italia, Vienna
Angere muros.*

*Te ferox fugit docilis Genaunus
Eminus cautos violare; Rhetos
Monte risisti et Venetos rebelles
Aequore cinctos.*

Dich nicht Hunnenlängen und Bojerwaffen
Unverwundet brechen? und, fünfmal Bältschlands
Sieger, in der Noriker Gau, Vienna's
Mauern erschüttern?

Vor dir floh der keke Genaune, Sich're
Fern zu treffen, rüstig. Der Rhäter Berge
Und des secumwallten Benedigs Kotten
Lachte Dein Starkmuth.

Nous te vîmes briser les lances des Huns et les
épées des Bavares sans en être blessé, et, après la
cinquième conquête de l'Italie, menacer les murs de
la superbe Vienne.

L'audacieux Tyrolien, habile à blesser de loin les
guerriers sans défiance, s'enfuit devant toi. Tu te ris
des efforts impuissans des Rhétiens au milieu de leurs
montagnes et des rebelles Vénitiens entourés de la mer.

רָאָךְ נִיל, יוֹם בְּמִחְנֶה¹² יַעֲרֹב
 חֲפִילָה חֲלָלִים חֲרָבָךְ, וַיִּשְׁתּוֹמֵם;
 רָאָךְ יָם-סוּף - וַיִּכְוֶשׁ, וַיִּסַּב לְאַחֹר.

חֲשָׁמֹשׁ בְּחֶדֶר יַפְעָתָה, עַל חֲרָבוֹת¹³ אֵטְנָא זֶרְחָה,
 עַת אַתָּה עִם הָאֲנִיָּה, בְּשׂוֹבֵךְ מֵאֶרֶץ¹⁴ לֹוֹב - לְשׂוֹא
 אֲרָבוּ בְּעֵין מִרְמָה¹⁵ בְּרִיטִים לְנַפְשֶׁךָ! - לְפָנֵיהֶם חֲלַפְתָּ.

*Nilus heroem stupuit serenus
 Te, trucum turbis Arabum peremtis;
 Teque Erythraei pudibunda cessit*

Unda propinquo.

*Sol inaurarat Siculae ruinas
 Flebiles Actnae, Lybicis ab oris
 Te per astutos redeunte, sola*

Nave, Britannos.

Stauend sah und heiter der Nil durch Deinen
 Heldenarm der Araber Horden fallen;
 Und das Erythraische Meer wich schaamroth
 Vor Dir zurüke.

Aetna's Trauertrümmer umschien der goldnen
 Sonne Glanz, indeß Du mit Einem Schiffe,
 Trotz der Britten Arglist, vorbei vom Ufer
 Lybiens fährtest.

Le Nil paisible admira ta valeur, qui anéantit les
 hordes des féroces Atabas. A ton approche les flots
 de la mer Erythrée se retirèrent en rougissant.

Le soleil dorait les ruines lugubres de l'Actna,
 lorsque tu retournas des côtes de la Lybie sur un seul
 vaisseau à travers les mers couvertes des flottes des
 perfides Anglais.

גלי אֲדָרִי אֲטִיק מוֹעֲפִים עֲמְדוּ,
 הַסַּעַר בַּיָּם טוֹסֵק קָם לְדַמְמָה,
 וְרוּחַ נָעִים סָבִיב דְּגִלְיָה הַמַּיִם.

שְׂמֻמוֹת אֶרֶץ מוֹלְדֹתָי, וְשָׁלוֹם הָאֶרֶץ כִּי נִכְסַפְתָּ,
 הַמָּוֶה הִרְחִיבוּ עוֹ בְּנַפְשִׁי, וְשָׁלְחוּ —
 אִם לְמוֹת אִם לְנֶצַח — אֶל עַמְּךָ הַמְּלַחְמָה רְגִלְיָה.

Hadriae ranci siluere fluctus,
In Tuis, Tusci borea quieto,
Linteis lusit zephyrus, te arante
Aequora, blandus.

Impulit Te sors Patriae ruentis
Ac amor pacis, nova per pericla,
Hostis in turmas, animo, perire aut
Vincere, forti.

Sanfter wallten Hadria's Donnerwogen,
 Die Orkane schwiegen im Tuskermeere
 Und der West umfoste Dir, ihre Fluten
 Pflügend, die Segel.

Der Ruin des Vaterlands und der Heißdurst
 Nach dem Frieden stürzten, durch neue Fahren,
 Dich ins Schlachtgetümmel, voll Muth, zu sterben
 Oder zu siegen.

Les ondes furieuses de la mer Adriatique se turent,
 les Aquilons de l'onde Etrurienne s'apaisèrent, et le
 doux Zéphyre joua dans tes voiles, pendant que tu
 sillonnais leurs vagues.

La situation de la Patrie expirante et l'amour de la
 paix te précipitèrent au travers de nouveaux dangers
 dans les cohortes de l'ennemi, ô toi, résolu de vain-
 cre ou de mourir!

הרי אלפין הגבהים, התלולים מני קרח,
תחתיהם עמקי שחת, גם רעמים מור יבביון —
את רוסך, חזק בצור לא הפחידו.

לשוא שפכו סללות, מפיהם כדורי אש
נגדך התמלטו — גער גם צורים רגזו תחתיהם;
בנפרט לא זע במקומו.

Nec tibi aeterna rigida obstiterunt
Alpium rupes nive, nec boantes
Horrido semper tonitru, tenaci
Mentis, hiatus.

Igneis sunt mille minata mortem
Faucibus tormenta Tibi! nemusque
Saxaque et montes tremuere, firmo
Te, Bonaparte!

Nicht der Alpen starrende Schneegebirge,
Nicht der Gletscher Schlünde, wo unaufhödlich
Hohle Donner heulen, nichts konnte Deinen
Felsensinn beugen.

Tausend flammensprühende Mordgestübe
Dräuten Tod und Untergang Dir — und Berge,
Wald und Felsen zitterten; unerschüttert
Stand Bonaparte.

Ni les rochers des Alpes hérissés de glaces éter-
nelles, ni ces précipices où mugit perpétuellement
un horrible tonnerre, rien n'ébranla ton courage in-
flexible.

L'airain, par mille bouches horribles, vomissoit la
mort autour de toi! les forêts, les rocs, les mon-
tagnes tressaillirent de crainte; tu restas immobile,
ô Bonaparte!

יַעַר גַּם צוּרִים, עֵפֶל וּבֵהֶן נָפְלוּ,
 רַב־כּוֹת גְּבוּרִים מִיְּמִינְךָ —
 רַע לֹא קָרַב אֵלֶיךָ.

הַגְּבוּר! כַּפּוֹת תִּזְמַר הַיּוֹשִׁי מִיְּמִינְךָ אֶל גּוֹיֵי הָאָרֶץ,
 הַעֲשׂוּקִים מִנֵּי קָרַב, לְמַעַן עֲנֶה עֲמָרְהָ אֶל רֹאשָׁם;
 הַיּוֹשִׁי מִיְּמִינְךָ אֶל בֵּית גְּלִיאָה, כִּי עֵינֶיהָ הִיא — מִנְצוֹת.

Saxaque et silvas ruere et præaltas
Vidimus turres, cadere et Phalangum
Fortium tot millia, Teque salvum
Hoste subacto.

Victor! et palmam populis perenni
Marte contritis, meritaque lauro
Nunc sua Gallo dabis inserendam
Vincere lasso.

Bald und Felsen stürzen und hohe Thürme
 Sah'n wir, sahen tapfrer Phalangen viele
 Myriaden fallen, und unverletzt Dich
 Sieger der Feinde.

Sieger! geben wirst Du den kriegerdrückten
 Völkern nun die Palme, sie, einzuflechten
 Ihrem Lorbeer, geben den Franken. Müde
 Sind sie — zu siegen.

Nous vîmes s'érouler des rocs, de forêts et des
 hautes tours; nous vîmes tomber mille et mille redou-
 tables phalanges: et l'ennemi vaincu, te vit sain et sauf.

Vainqueur! et tu donneras l'olivier aux peuples
 écrasés par cette guerre éternelle; tu le donneras,
 pour qu'ils l'entrelacent dans les lauriers mérités,
 aux Français lassés de vaincre.

באור איזה מלות זרות

Sharybde, ¹Scylla, כן נקראת צפי הקדמונים שזלת (Strudel)
צין צריח — יס — טילויטן. ²Vandaler תחת שם הזה ככללו אנשי
סיהן, טוטטטן, פתון וכו'. ³Geten, אנשי וואלנאם. ⁴Libuner
אשר נקראים עתה קרמטטן. ⁵Hunen וואגמין. ⁶Bojer ביימין.
⁷Noriker ⁸טוטטרייבער, ⁹Genauner טירקוער. ¹⁰Rhaeter
גרויביר. ¹¹Venedig ווייליף. ¹²Arabien תרמביטן.
¹³Aetna הר מוריק אש באי סילויף. ¹⁴Libien בקלק תפריקה.
¹⁵Britten ענקומדר. ¹⁶adriatifche Meer, ¹⁷toskanifche Meer
כן נקרא חלק מים התיכון, על פאת מיטמלויטן, קדמת קרמייקת וספודרייטן.
¹⁸Alpen הרי שלג במדינות טוויין. ¹⁹Galia פֿרמייקרייך.

אל

כבוד המחבר

מאת

אוהבו המעתיק

הקדמת המעתיק

עוד זכרון יום הגדול, אשר התזה אות הפלא על מצחו, יום המלמט באנאפארטע מכף אויביו, חרות על לב אחי בני ישראל; עוד לכם נוטף מור תודה אל אלהים מפלטו, וקטרת תפלתם, לחסותו כל ימי הדרו, עולה על מזבחם תמיד. לזאת אמרתי, כי לא ירע בעיניהם, ראות עוד היום העתקת שיר שר אותו משורר לאמלני, על הצלות הגבור זה שנה; סבות שונות עצרוני עד כה, ועתה — אם נך וישר פעלי, עוד תיקר בעיני רואיה.

המלות זרות אשר תבואינה בה, ואשר לא יכולתי המלט מהן, מבלתי השחת הענין או לומר דבר, לא אמרהו המחבר: הצגתי עם כאורן, בסוף אלה הדפים, למען הקל על הקורא, בלתי נודעו לו השמות האלה.

ועתה הנה לפניך שיר המחבר עם העתקתי וחיו לאחדים בידך. שא נא! אם לא תמצא את הנועם בהעתקה אשר תטעם בצוף אמדותיו. רב לי נטות צל במקום אשר שמש המחבר מנגד לי זורחת.

שטראסבורג ר"ח תקס"ב לפ"ק

המעתיק

אנאפארטע

גבור נקר ישב פסקר ישע

עליון, בצל אל שחק,

וקשוב פטר וקשחק

כל איש אוהב טצה ורנרף פישע;

ישחק לתרכות רישע

נדים עליו לא יוכלו לנחם,

עם שדי ותלוגן יהי קטות.

כתנת אברהם.

אנאפארטע

אנאפארטע

מזמור שיר

לבאנאפארט

חובר בלשון לאמיני

ונעתק אל לשון צרפת ואשכנזי

מאת

המשורר שאללערה.

ונעתק עתה אל שפת עבר

ע"י

ליפמן בן כה' מושה שי.